

Att övervinna världen

GUNNAR EKELOF: Färjesång. Bonniers. 85 s. Pris 4: 75.

Gunnar Ekelöf är en exklusiv, experimenterande poet, och något publiktycke har han varken frågat efter eller

fått. Han har varit vår lyriska ende surrealist. I diktsamlingen Sent på Jorden, han har sedan skiftat hamn och skrivit begriplig och ibland underbart suggestiv vers. Köp den blinda SÅNG, och nu framträder han i en naken abstrakt form, där de filosofiska tankemönstren är det väsentliga. Den nya diktsamlingen heter FÄRJE SÅNG, och denna SÅNG kommer från en som lagt ut från land och är ombord på Karons båt. Men det är ingen avskedsång, inget farväl; skalden känner sig vara på den rätta stråten, när han övergett handlingens värld för passivitetens självhåvdelsen för självutplaningen. Nirvana är målet. Indisk och överhuvudtaget orientallsk visdom har mycket fångat Gunnar Ekelöf, det bekänner han i det intressanta stycke självbiografi som står i "Vintergatan" för i år, och döden har han i tanken länge varit förtrogen med. Man skulle kunna säga att hans nya dikter handla om döden, ty han säger det själv i ett par rader som för säkerhets skull står på två ställen i boken:

Jag sjunger om det enda som försonar, det enda praktiska, för alla lika.

Redan Inledningsdikten säger i avslutning till boktiteln detsamma, och gör det med en upprepningsteknik som är ett av de få suggestionsmedlen i denna asketiskt sobra men intensiva bok:

*Vi är alla i samma natt,
Vi är alla i samma båt.
Vi trycker alla samma obol
med tungan mot gommen
— liksom ett myntat ord:
Det ordet är Död.
Så kallt var att ta det i mun.
Det ordet är Frid.
Så varmt att ännu dess bild,
dess silvorne konungs bild.*

Men döden i den mening det här är fråga om betyder närmast att dö bort från världen: "den som verkligen lever är som vore han död", säger skalden. "Att avstå jag och talan", det är det enda som ger makt, förkunnar han på ett annat ställe. Man kan vid sidan om dessa ord lägga några rader i den ovannämnda prosadeklarationen, En outsiders väg: "Det finns också människor som är födda till brist, som alltid kommer att ha en känsla av att någonting väsentligt fattas och ett begär att göra sig av med allt det oväsentliga för att lättare kunna ta reda på detta något." Att äga något i vanlig mening är oväsentligt: utblottad när man fram till "sin egen egendom, den som man rätteligen kan kalla sin och bara sin". Detta nya liv, som Ekelöf gett namnet den tredje eller "udda" ständpunkten, när man genom en begärlös och väsenslös eller tillvaro bortom allt vad livet kräver av handling och insats, bortom gott och ont, ty sådant är inte längre något att räkna med.

Liv är inte drakens och riddarens kamp, det är pingfrun.

Bortom alla manningar och lögner är man "på den tredje sidan av livet" — "utan skyldighet, utan förbindelse, utan fordran och utan skuld: Ensam för mig". Anonym och fri. Det säges koncentrerat i en av bokens lyriska aforismer:

*Fångar:
De som banka, bryta och bända.*

*De som fly för att återvända,
De som vandra oigenkända,
Fria.*

Den här förkunnelse om att "vänja sig av med sig själv", om individualitetens utplåning och det passiva uppgäendet i ett väsenslöst Nirvana, varierar Ekelöf i dikter som är abstrakt spekulativa och melankoliskt inskadande och någon gång främst gycklande. Likheten mellan hans filosofi och buddismen och vissa sidor hos Schopenhauer faller i ögonen, och den svenske skalden har också befarat att hans handlinganshällism skulle misstänkas ha att göra med "vär dagliga defaitism" — som han uttrycker sig i en liten efterskrift. Farhagan är onödig; Ekelöfs kvietistiska förkunnelse ligger på ett sådant plan att man inte sätter den i förbindelse med politik. Den rör sig på en linja i taket och inte på den blodiga världscirkusmanegen, där blickarna nu är fästade.

"Färjesång" består av tankedikter, som stundom är paradoxalt formad och ofta aforistisk och slående. Det vittnar om personligt betingat sökande och kamp, och den har en högspänd uttrycksform — som nog också kunde uttryckts i traktatform — men man är inte mycket ur den om man söker efter poesi i vanlig mening, efter sång, som fastnar i öra och minne. Dock rymmer boken ett

antal dikter som står högt både som själsdemonstration och skön verskonst: det är "En värld är varje människa", "Melancholia" och "Eufori", som man gärna återvänder till. Man rör sig där inte så högt i det exklusiva stjärnbåna, och den sorgmodiga tonen ger djup resonans.

G. J.